

Sahabenin Zühd ve Takvası

Zühd, dünyevî hazları terk edip, cismanî meyillere karşı koyma mânâlarına gelir. Bir diğer mânâda zühd, sonsuz olan ahiret için, sınırlı dünya rahatını terk etme şeklinde yorumlanmıştır.

Takva ise, vikaye kökünden gelir; vikaye de gayet iyi korunma ve sakınma demektir. Şer'î istilahta (islami terim olarak) takva, "Allah'ın emirlerini tutup, yasaklarından kaçınmak suretiyle O'nun azabından korunma cehdi." şeklinde tarif edilmiştir.¹

Sahabi, zühd ve takvada da zirveyi tutuyorlardı. Ukbe b. Âmir anlatıyor: Allah Resûlü Uhud hadisesi yaşandıktan sekiz sene sonra, orada şehit düşenler için dua etti; dua ederken sanki yaşayanlara ve ölmüşlere "Allaha ısmarladık." der gibiydi. Sonra minbere çıkarak halka şöyle hitap etti: "Ben hemen sizin önünüzdeyim; kavuşmamıza az kaldı. Sizin neler yaptığınıza şahadet edeceğim. Buluşma noktamız, Kevser Havzı olacaktır. Şu anda Kevser'i buradan ve durduğum yerden seyrediyorum. Ey insanlar! Ben, sizin şirke düşmenizden endişe etmiyorum. Sizin hakkınızda tek endişem, dünya malı konusunda birbirinizle yarış etmeniz ve ona fazla perestiş göstererek ihtilâfa düşmenizdir."

Ebu'd-Derdâ (r.a.) şöyle demiştir: "Ölümden sonra göreceklerinizi bilseydiniz ne iştahla yemek yerdiniz ne de bir şey içerdiniz. Dinlenebileceğiniz bir eve de girmezsiniz. Kalabalık yerlere çıkar ve bağrınızı döverek durumunuza ah u vah ederdiniz. Keşke Allah beni, kesilen ve meyvesi yenilen bir ağaç olarak yaratsaydı!"

Zeyd b. Erkam anlatıyor: Hazreti Ebû Bekir su istemişti. Ona, bal şerbeti getirdiler. Tam ağzına götürdü, içecekti ki ağlamaya başladı. Biz de bir şey oldu zannederek ona soru da sormadık. Sakinleşince, "Ey Resûlullah'ın halifesi! Seni bu derece ağlatan nedir böyle?" dedik. Bunun üzerine, Hazreti Ebû Bekir anlatmaya başladı: "Bir gün, Efendimizle birlikteydim. Bir baktım; Resûlullah sanki bir şeyi kovuyor! Oysaki, ben bir şey göremiyordum. Dedim ki: "Yâ Resûlullah, bir şeyi kovuyor gibiydin; ama ben bir nesne göremedim!" Efendimiz buyurdu: "Dünya, bana kendisini kabul ettirmeye çalıştı; ben de 'Git benim yanımdan, uzaklaş!' diye onu kovuyordum. Dünya bana: 'Sen, beni tam olarak idrak etmeyeceksin.' dedi." Ebû Bekir der ki: "Bu hadise bana çok tesir etti. Onun buyruklarına muhâlefet etmekten ve dünyaya aldanmaktan hep korktum."

Muhammed b. Sirin (r.a.) anlatıyor: Hazreti Ebû Bekir'den başka, yediği yemeği istifra ederek geri çıkartan birine rastlamadım. Bir gün, Ebû Bekir'e yemek getirildi. Yedikten sonra kendisine: "Bu yemeği Numan getirdi." denildi. Bunu duyar duymaz Ebû Bekir: "Bana Numan'ın cahiliye döneminde kâhinlik mesleğinden kazandığı yemeği yedirdiniz!" dedi ve yediğini geri çıkarttı.

Sâlim b. Abdullah anlatıyor: Hazreti Ömer halifelğe getirilince, daha önce Hazreti Ebû Bekir'e verilen maaş ona da verilmeye başlandı. Bir ara, Hazreti Ömer maddi sıkıntıya maruz kaldı. Muhacirlerden bir grup, (Hazreti Osman, Hazreti Ali ve Hazreti Zübeyr b. Avvam) bu konuyu istişare etti ve Zübeyr, "Ömer'e söylesek de maaşını biraz arttırsak." diye teklifte bulundu. Hazreti Ali ise "Ümit ederim ki, Ömer bunu kabul eder." dedi. Üçü birlikte kalkıp giderlerken Hazreti Osman: "Ömer'i bilirsiniz. En iyisi, bu teklifi Hazreti Ömer'in geri çeviremeyeceği birine yaptıralım. Hafsa'ya gidelim, ona söyletelim ve bu fikrin kimden geldiğini gizli tutsun." dedi. Söyledikleri gibi Hafsa'ya gittiler ve tekliflerini Hazreti Ömer'e iletmelerini istediler; kimsenin adını vermemesini de tembih ederek Hafsa'nın yanından ayrıldılar.

Hazreti Hafsa, babası Hazreti Ömer'e gitti ve durumu anlattı. Ömer'in yüzünden kızdığını fark etti. Hazreti Ömer, gelenlerin kim olduğunu sordu. Hafsa, "Senin düşünceni öğrenmeden gelenlerin adlarını söyleyemem." dedi. Hazreti Ömer: "Eğer kim olduklarını bilseydim, onları bir güzel fırçalardım! Ama dua etsinler ki, arada sen varsın. Söyle bana Hafsa, Allah Resûlü senin evinde

¹ Kalbin Zümrüt Tepeleri, M.Fethullah Gülen, syf.105-110

kalırken, ne tür bir elbise giyyordu?” Hafsa: “Resûlullah’ın iki tane elbisesi vardı: Birini, resmî misafirlerin yanında; diğeri de cemaatinin huzuruna çıktığında giyerdi.” dedi. Hazreti Ömer: “Yediğı en iyi yemek neydi, onu da bana söyler misin?” diye sordu. Hafsa: “Yediğimiz, arpa ekmeğıydi. Ekmeğın, sıcak hâlde iken üzerine yağ sürerdik ve bunu lezzetli bulduğumuz için, gelen misafirlere de bundan ikram ederdik.” diye cevap verdi. Hazreti Ömer: “Peki Hafsa, Efendimizin; senin yanında kaldığı zaman kullandığı en geniş yayğı neydi?” dedi. Hafsa: “Kaba kumaştan yapılmış bir örtümüz vardı. Yazları bunu dörde katlar, oturmak için altımıza sererdik. Kış geldiğinde de örtünün yarısını altımıza serer, diğeri yarısını da üzerimize örterdik.” dedi. Hazreti Ömer: “Bak Hafsa, şu sözlerimi de onlara aynen iletmeni istiyorum: Allah Resûlü, kendisine yetecek kadarını belirledikten sonra, geri kalan malını ihtiyaç sahiplerine dağıtırdı. Vallahi, ben kendime yetecek miktarı belirledim. Artanı, ihtiyacı olanlara dağıtacağım ve de elimde kalanla yetineceğim. Ben ve benden önceki iki arkadaşım, (Efendimiz ve Ebû Bekir), bir yolu izleyen üç kişı gibiyiz. Birincisi, manevî azığını aldı ve gitti. Arkasından ikincisi de gitti ve ona kavuştu. (Kendisini kastederek) Üçüncüsü de onların gittiğı yolu takip eder ve onların dünyevî azığı ile yetinirse onlara kavuşabilir; onlarla birlikte olabilir. Eğer farklı bir yoldan giderse onlarla buluşması mümkün olmaz.” buyurdu. Hasan Basri’dan nakledilir: “Halifeliliğı esnasında Hazreti Ömer, sırtında on iki yerinden yamalı bir elbiseyle hutbe okudu.”

Hazreti Osman b. Affân’ın azatlısı Hânî’ anlatıyor: Hazreti Osman (r.a.) bir mezarın başında durduğunda ağlar; öyle ağlardı ki, sakalı gözyaşlarıyla ıslanırdı. Kendisine: “Cennet ve cehennemi hatırladığında ağlamıyorsun da kabri hatırlayınca niçin ağlıyorsun?” diye sorduğumda, şu cevabı verdi: “Ben Resûlullah’tan şöyle buyurduğunu duymuştum: “Kabir, ahiret menzillerinin ilkidir. Bu ilk konaktan geçip kurtulan için, sonrası çok kolaydır. Kurtulamayan için ise ondan sonraki menziller daha çetindir.”